Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
יעדן אמצאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד דאנערשטאג אום פינף אוהר.

פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסטערייך.
האלביעהריג 5
פיערטעליעהריג 2 גולדען 50 קר. ע"ר.

פיר אמעריקא
גאנציעהריג 11 גולדען עסטערייך.
האלביעהריג 5 גולדען 50 קר. ע"ר.
פיערטעליעהריג 2 „ 75 „

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריר ען
אונד דער פרענומעראנדאנס-פרייז
בעצאהלען מיט דעם טעפעלאנד דעם
עלסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-נאמסטע נומ. 1.
וואהרן מאן אונד דיא פרענומעראנדאנס-
ציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבען.

Nr. 11. איילפטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג כט טבת ה.ת'ר'ל'ט Pest, den 24 Jänner 1879.

נאָך איממער דער בערלינער פערטראג.

אים עסטערייכישען ריכסראטהע דיעזע דער קאמפף וועגען אנגאהמע אדער ניכט-אנגאהמע מיט דעם בערלינער פערטראגעס נאך איממער פארט. מאן איזט פאסט בערייט מיט דיעדערהאלונג דער גרינדע אנזיהארען, דיא פיר אונד גיגען דיעזען פערטראג פארגעבראכט ווערדען. אין דער טהאט האט מאן עס גנעמעהר מיט בלאסען ווידערהאלונגען דעם בערייטס געזאגט, מען צו טהון, דא איבער דיעזען פעל בעשפראכענען גנעגענשטאנד גיעמאנד מעהר עטוואס נייעס זאגען קאנן.

נור איינע רעדע דעם גייסטליכען-דעפיוטירטען גרייטער איס טיראל, דיא אין דער ריכסראטהס-זיטצונג פאם 22-טען דיעזעס געהאלטען וואהרדע, ערערגענט אין לעבהאפטעס איינמערקסאמע, הערר גרייטער איזט אין מאנ, דער אין זיינער אויסדרוקס-ווייזע מיטאונטער דעכט גראב ווירד. ווענן אידם עטוואס ניכט גיפאללט, דא שרייט ער אין דיא אפפענטליכע פארלאמענטס-זיטצונג אין גייוואלטיגעס „פפוי“! הייזיין, אינע זיך דארים צו קיממערן, דאס ער הערזוך דיא ווירדע דעס ריכסראטהעס פערלעטצט, נאמענטליך ווענן דיא כאטהאלישע קירכע אדער דיא כאטהאלישע גייסטליכקייט אנגעגריפפען ווירד, דא שאנט ער אין זיינעס צארנע נעמאנדען. — זא אפט ער אבער איבער אינען מאלישען גנעגענשטאנד איינע רעדע האלט, זא איזט דיזמאלבע זא שפאם-האפט אונד גייסטרייך, דאס זיא מעהר אין אין „ווישע-בלאטט“, אלס אונס פארלאמענט געהאבט. דיא רעדע, דיא הערר גרייטער איבער דען בערלינער פערטראג היעלט, לייטעט אידרען הויפטשטעלען נאך ווי פאלגט:

„געגרעטסס הייז! דיא מינאריטעט ווישט, דאס דער בערלינער פערטראג פערוואפפען ווערדע, מאן פערגיסט, דאס זיא זיך הערזוך ניכט בלאס איבער דיא פאליטיק דעס גראפען אנדראש, זאנדערן איבער אללע גראם-מעכטע אייראפאס, דיא דיעזען פערטראג אינטערעסיבנעטען, איינע קריטיק, איינע פערוארטהיילונג ערלייבט! עס איזט אבער אייך נאכין מערקווירדיג, וואס דיא גנעגנער דיעזעס פערטראגעס אללעס ווישען, דיא איינען העשטען עס נור, דאס גראף אנדראש הינזיכטליך דער אייסרייטיגען אנגעלעגענהייטען בלייבט אונד טוט דיא, דאס איזט ניכט ערהיבליך, דאס ער ניכטס ווייס אונד אין דער הארע אין קיינע האנד צו פערטהיידיגען אינזערע מאנארכיע הייזלט; גראף אנדראש העטמע זיך דאריין בעשרענקען זאללען, אן דער גרענצע זיעבען בייזפיעלע איינע ארמעע-אבטהיילונגען אייפצשטעללען, אהנע ווערד זיך אין אינען קריעג צו שטירצען, איזט הובש! אללא העטמען אינזערע ארמעען אן דער גרענצע זיעבען בירגעס ניכט איינמאל שיעסען דירפען; אידרע איינאבע ווירדע עטוואס דארין בעשטעהען מוסען, טייזנדשטיממע הינזיבער צו שרייען, דאס איזט דיא רוסישען פפלערדע שיא „ווערדען“! איזט דאס ניכט לעכערליך? — אייך דיעזע ווייזע אללא, גלייבען דיא גנעגנער דעס בערלינער פערטראגעס, דעמטעע מאן דען רוסיש-טירקישען קריעג אייפאלטען קאנגען! עכען זא לעכערליך איזט עס, ווענן מאן פאן דער „פערווירונג“ שפריכט, וועלכע דער בערלינער פערטראג אונד דיא בעזעטצונג באסגיעס הערפאריגעבראכט. — וואנן הערדשטע דענן ביא אונס קיינע פערווירונג? בעשטפפט איינע צייטונג „אנפפסצייט“, דאס מאן זיא ניכט וועגשיקען קאנגע, ווערדענד דער רעדאקטער אונבעשטראפט בלייבט. איזט דאס קיינע פערווירונג? ניכט דיא צייטונג זאללטע מאן אינשפערען, זאנדערן דען רעדאקטער, וועלכער גנעגען דיא קאטהאלישע רעליגיאן אדער גנעגען דיא כאטהאלישע גייסטליכקייט איינען שמפפ-ארטיקעל שרייבט! זעהר כאמיש האט זיך דיא רעלעגאציאן בעגאמען. זיא האט דיא בעזעטצונגס-כאפטען פיר דאס יאהר 1879 בעשיללונגס ניכט אבער אייר יעגע מיללאגען, „וועלכע דיא עראבערונג באסגיעס אים יאהרע 1878 שאן פערשלונגען האט. גלייבט מאן דענן, דאס מאן דיעזע מיללאגען, „וועלכע אינזערע רע סאלאטען אין באסגיען אין דער פארם פאן כאמס-בראד בעריכט פערצעהרט האבען, דורך לאנגע בעראטהונגען אים דעם בייבע דער ארמען מאלאטען ווייעדער „גנעס דערען“ ווירד כאנגען! ווא אלזא דיא צענגערייען אובער מיללאגען, דיא מעהר גיריגער פארהאנדען זינד?

„אבער נאך איינעס דארף איך ניכט פערשווייגען, דיא גנעגער דעס בערלינער פערטראגעס בעהויפטען גערארעט, דאס ווייר ניכט דאס רעכטע האטטען, דורך דיא בעזעטצונג באסגיעס אינזערע ווירטשאפט אין אייניגע ווייזע בעזעטצונגען צו שטעען. זיא גנעגען דיעזע בעזעטצונגען אייגען „לענדער-לייב“! — ווארלך! ווענן זיא אין פיער כאממען זאללטע, אים אונס אללעס „ווענגענדמען, זא ווירדע ער אונס דיעזע הערזע גערעגע לאססען, דא גיעמאנד דער מאנארכיע אינגען זאללטען שאדען צופיגען קאנן, אלס דיעזע הערגער מיט אידרען שמפפפערייען גנעגען דיא אינזערע מאנארכיע עס טהון! — אינזער דיעזער הערגער אנפפהרער דער אייפשטעגרישען, קיינע שטראפפערדיגע טהאט פערלאנגט האבען, דא ער יא נור זיין פאטערלאנד גנעגען דאס אינזרגנגען אינזערער ארמעען! פערטהייזיגען אללטע, דערזעלבע זאגטע ווייטער, דאס הארזע לאיא עבענזא אינשטערבלך זיך גנעמאכט, ווא אנדרעאס האפער, „וועלכער זיינגערייטע טיראל גנעגען דיא ארמעען דעס נאפפלעאן I. פערטהיידיגטע אונד אים פאטערלאנדס-ליעבע זיין לעבען הינגעפפערטע, פפאו! אובער אינען זאלכען פערגליך! אנדרעאס האפער ווארד אין טאפפערער, גאטטעספפרכטיגער העלד אים דיעזעסע דיעגס פאטערלאנדס, ווערדענד הארזע לאיא אין גנעמיינע, שטראפפווירדיגע פערבריכער אזוס, ווער בייזכען אין הייטע נאך זאללטע אנדרעאס האפערס, מאנע ווערע טיראלער אין זאלכער העלד זיין, דער בעריט איזט, פיר זיין פאטערלאנד צו שטערבען! אום אינע זאלכע בעגייסטערונג צו ערציעלען, מאנע זיך דער ריכסראטה הייטע ניכט אובער דען בערלינער פערטראג הינמאנגען, זאנדערן פיר דיא בעפעסטיגונג דער רעליגיאן זארגע טראגען! — דיא אינטערעססען דער באסגיאקען אונד מאהאמעדאנער ווערדען אין דיעזעס ריכסראטהע גנעשטעט, גנו! מאנע מאן אבער אייך אן דיא פראממע כאטהאלישע בעפאלקערונג טיראלס דיעזעלבען ווארטע ריכטען, „וועלכע דיעזע מאעסטעט פאר קורצעס אן דיא באסגיעס דעפפטאציאן אללערגנעדיגסט גערידטעט האט אונד וועלכע ווא פאלגט לייטען: „אייערע גנעיאהנהייטען, אייערע רעליגיאן, אייערע דענן ביא אונס קיינע פערווירונג? בעשטפפט אייגע צייטונג דיא כאטהאלישע רעליגיאן, דא ווירד דיא ווענשיקען קאנגע, ווערדענד דער רעדאקטער אונבעשטראפט בלייבט. איזט דאס קיינע פערווירונג? ניכט דיא צייטונג זאללטע מאן אינשפערען, זאנדערן דען רעדאקטער, וועלכער גנעגען דיא קאטהאלישע רעליגיאן אדער גנעגען דיא כאטהאלישע גייסטליכקייט איינען שמפפ-ארטיקעל שרייבט! זעהר כאמיש האט זיך דיא רעלעגאציאן בעגאמען. זיא האט דיא בעזעטצונגס-כאפטען פיר דאס יאהר 1879 בעשיללונגס ניכט אבער אייר יעגע מיללאגען, „וועלכע דיא עראבערונג באסגיעס אים יאהרע 1878 שאן פערשלונגען האט. גלייבט מאן דענן, דאס מאן דיעזע מיללאגען, „וועלכע אינזרגנגען אין באסגיען אין דער פארם פאן כאמס-בראד בעריט פערצעהרט האבען, דורך לאנגע בעראטהונגען אים דעם בייבע דער ארמען מאלאטען ווייעדער „גנעס דערען“ ווירד כאנגען! ווא אלזא דיא צענגערייען אובער מיללאגען, דיא מעהר גיריגער פארהאנדען זינד?

„אבער נאך איינעס דארף איך ניכט פערשווייגען, דיא גנעגער דעס בערלינער פערטראגעס בעהויפטען גערארעט, דאס ווייר ניכט דאס רעכטע האטטען, דורך דיא בעזעטצונג באסגיעס אינזרגנגען אין דער פארם פאן כאמס-בראד בעריט פערצעהרט האבען, דורך לאנגע בעראטהונגען אים דעם בייבע דער ארמען מאלאטען ווייעדער „גנעס דערען“ ווירד כאנגען! ווא אלזא דיא צענגערייען אובער מיללאגען, דיא מעהר גיריגער פארהאנדען זינד?“

פערשיעדענע נייאגקייטען.

* (יידענ-עמאנציפאציאנס שווינדעליען אין רוסלאנד.) אין קיינעס שטאאטע איירופאס לעבען דיא יודען הייטצוטאג אין זאלך רעכטלאזעס צושטאנדע ווא אין רוסלאנד. אים אינגערעס שאמנעפיהל אדער אבער אים דאס געבילדעטע אייראפא צו טייטען, ניכט מאן זיך פאן צייט צור צייט אויך אין רוס-לאנד דען אנשיין, דאס מאן אייגע דורכפיהרונג דער יודען-עמאנציפאציאן אנשטרעבען. — דעס „פעסטער לאיד“ ווירד אים פעטערסבורג איבער דיעזע יודען-עמאנציפאציאנס-שווינדעליען, ווא זיא אין רוסלאנד זייט יאהרען בעטרעבען ווערדען, פאלגנדעס בעריכטעט: אים יאהרע 1872 וואור-דע פאן דער רעגיערונג אייגע קאמיססיאן אינגעזעטצט, וועלכע מיט דער „יודען-פראגע“ זיך בעשפטיגען זאלל. דיעזע קאמיסיאן האטטע עס צור אייגאבע, אללע פערזאנלכען אונד שטאנדעס-רעכטע, „וועלכע דען יודען אים רוסישען ריכע אינגערייהט ווערדען זאללען, גגייא פעסטע-שטעללען, דיא „פערזאלכען“ רעכטע מאגערען זאלל-טען אין אייגע יודען, דיא „שטאנדעס-רעכטע“ הינגעגען נור אייגע יודען בעזיעהען, וועלכע שאן אייגען געוויסען ראנג אייגעגעהמען, אלס גע-לעהרטע, גראדואירטע אזוי. ערסט אים יאהרע 1878 בראכטע דיא קאמיסיאן אייהרע ארבייט פערטיג. דיא זעכסעהרייגע עמאנציפאציאנס-ארבייט בעשטאנד אים פאלגענדען רעכט מאגערען זאמ-ען: (1) עס איזט „ווישענס-ווערטה“, דאס זאללע יודען, „וועלכע דיא אייגענשאפטען בעזיטצען, דיא גלייכשטעללונג ערזאללען, דאמיט דיא שטאאטסבירגערס אייגענשאפטען אונד איבעראל אין רוסלאנד אייהרען אייפענטהאלטס-אירט נעהמען דיפפען; — (2) דיעזע רעכטע זאללען „ערזאר נור יעגען יודען אייגעגעבייט ווערדען; „וועלכע אייהרע שטיידען „ווירקליך אפפענטליך אייגע אייגענשאפטען געמאכט, ניכט אבער אייך זאלכען, „וועלכע נור פרייא אט שטודירט אונד זאראנן דיא פרייפען אנגעלעגט האבען; — (3) אים-גנאמען פאן דיעזען רעכטען זינד פערגעע עגע, דיא „אייהל אפפענטליך, דאך בלאס נור אלס „אינ-שענארע“ שטודירט האבען, דא דיעזע בייא דעס אייגענבאהנ-בייא פערווענדונג זיכען, נון זינד אבער דיא מיסטען אייגענבאהנבייא-אנגעגעהמער יודען, עס „ווערע דאהער ניכט ראטהזאם, ווענן אייך דיא מיסטען בים אייגענבאהנ-בייא בעשפפ-טיגען אינשענארע עבענפאללס אים „ווענען בעשטעהען זאללען; — (4) אפפאהקעקר, אראטע אונד הערבאממען „יודישען גלייבענס קאנגען זיך וואהל אין גאנץ רוסלאנד אייפאלטען; דאך נור זאלאנגע, אלס דיא אייהרע קונסט „ווירקליך אים-איבען; — (5) אללע איבריגען יודען קאנן מאן פאססע צום בעלעבענען אייפענטהאלטע אין יעדער גגעגעגע רוסלאנדס נור דאנן אויספאלגען, ווענן דיעזע דאס 25-טע לעבענסיאהר נאך ניכט איבער-שרייטטען? — זא „ווייס דיא פונקטע בעטרעפפפ

פערווירונג.

„אבער נאך איינעס דארף איך ניכט פער-שווייגען, דיא גנעגער דעס בערלינער פערטראגעס בעהויפטען גערארעט, דאס ווייר ניכט דאס רעכטע האטטען, דורך דיא בעזעטצונג באסגיעס אינזרגנגען אין דער פארם פאן כאמס-בראד בעריט פערצעהרט האבען, דורך לאנגע בעראטהונגען אים דעם בייבע דער ארמען מאלאטען ווייעדער „גנעס דערען“ ווירד כאנגען! ווא אלזא דיא צענגערייען אובער מיללאגען, דיא מעהר גיריגער פארהאנדען זינד?“

„אבער נאך איינעס דארף איך ניכט פער-שווייגען, דיא גנעגער דעס בערלינער פערטראגעס בעהויפטען גערארעט, דאס ווייר ניכט דאס רעכטע האטטען, דורך דיא בעזעטצונג באסגיעס אינזרגנגען אין דער פארם פאן כאמס-בראד בעריט פערצעהרט האבען, דורך לאנגע בעראטהונגען אים דעם בייבע דער ארמען מאלאטען ווייעדער „גנעס דערען“ ווירד כאנגען! ווא אלזא דיא צענגערייען אובער מיללאגען, דיא מעהר גיריגער פארהאנדען זינד?“

„אבער נאך איינעס דארף איך ניכט פער-שווייגען, דיא גנעגער דעס בערלינער פערטראגעס בעהויפטען גערארעט, דאס ווייר ניכט דאס רעכטע האטטען, דורך דיא בעזעטצונג באסגיעס אינזרגנגען אין דער פארם פאן כאמס-בראד בעריט פערצעהרט האבען, דורך לאנגע בעראטהונגען אים דעם בייבע דער ארמען מאלאטען ווייעדער „גנעס דערען“ ווירד כאנגען! ווא אלזא דיא צענגערייען אובער מיללאגען, דיא מעהר גיריגער פארהאנדען זינד?“

ווייטריאָל ווירד געוואָהנלעך ביים פאָלקע אויך „קיפּפער-וויאַסער“ גענאַנט, וואָס יעראָד פאָלש איזט, דאָ דיעזער שטאָפּ עבען ניט אויס קיפּפער, זאָנדערן אויס אייזען ערציִנג ווירד.) איבערדיעס וואָרדען מאַס-רעגעלן געטראָפּפען, דאָס דיא קראַנקהייט ניט אין אנדערע אָרטען, וועלכע ביז-הער פערשאָנט געבליבען, פערשלעפּפּט ווערדע, אינדעם לאָסט זיך ניט לייגנען, דאָס דיא קראַנק-הייט, גאַנץ גלייך אָב דיעזעלבע „באַלערא“ אָדער „טיפּס“ הייסען זאָלל, זעהר ערשרעקלעך איזט, דער אָרט וועטלינגאָ האַטטע איינגעטליך ניט מעהר אַלס 1800 איינוואָהנער. פאָן דיעזען זיגד נון, וויא געזאָגטט, 273 געשטאָרבען. איין זאָלכער צו-שטאַנד איזט געאיינגעט, דיא בעפאָלקערונג אין גערעכטע פערצווייפלונג צו פערזעטצען.

* (אויך אינטערעסאַנטע פאָרטרעטס!) עס איזט אַלגעמיין בע-קאַנגט, דאָס דיא פאָרטרעטס וועלט-בערוהמטער מענער פערפעפענטליכט ווערדען, וואָמיט דיא ביס- אינד קונסט-האַנדלונגען בעדייטענדע געשעפ-טע מאַכען. איינעס היעזיגען דרוקער איזט, וויא אין אַלען בלעטטערן אנגעקינדיגט ווירד, דער גלייקליכע געדאַנקע איינגעפאַלען, איינע צייטונג צו גרינדען, אין דער דיא פאָרטרעטס דער בע-רוהמטעסטען „וואוכערער“ פערפעפענטליכט ווער-דען זאָללען. יעדעס פאָרטרעט ווירד דיא לעבענס-בעשרייבונג דעס בעטרעפענדען וואוכערערס הינ-צוגעפּגט, וויא אויך דיא אָרט, וויא ער זיין וואוכער-געשעפט בעטרייבט, אָב ער געמליך 100, 200, 300 אָדער 400 פערצענט ניממט. אין דען וואוכערער-קרייזען דער דייפּטשאַדט האַט דיעזע אנקינדי-גונג איינען פּרכטבאַרען שרעקען הערפאָרגערי-פען, דאָ ענדליך דאָך נייעמאַנד אָפּפענטליך אַלס „וואוכערער“ ערשיינען וויל. מאַנליך, דאָס דיעזע הערדען דעם דרוקער איינע בעדייטענדע סוממע געבען ווערדען, דאָס ער זיינען שרעקליכען פאַלאַן ניט צו ציר איינפּהרונג בריינגע. נון, דאָס געשעפּפּ ווערע ניט שלעכט. דער הערוויסגעבער קאָנגט אַן דעם ניכט-ערשיינען זיינער צייטונג מעהר גע-ווינגען, אַלס ווענן ער זיא פיעלליכט יאָהרע הינ-דורך יא הערויסגיבט!

טעלעגראַפּישע דעפעשען.

לאָנדאָן 21-טען יענגער. 3000 אָפּנהאַ-גען וואָרדען פאָן דען ענגלענדערן געשלאָגען.

פעטערסבורג, 21. יענגער. הייטע ענדליך איזט דער מעאַראַט-פּרעדענס-פערטראַג צווישען דער טורקייא אינד רוסלאַנד געשלאָסען אינד אונטערשריבען וואָרדען.

דיא וועלטגעשיכטע
דער נייעסטען צייט.

דעניעניגען נייא איינגעטרעטען לעזערן, וועל-בע פאָן דען פריהערען פאָלטישען בענעבענהייטען ניכטס געלעזען האַבען, אינד דאָהער דאָס גע-גענווערטיגע ניכט פערשטעהען, ווייל זיא אויך אי-בער דיא פערגאַנגענהייט ניכט אויפגעקלערט וואָר-דען, עמפּפעהלען ווייר דיא פאָן אינס אין יידשען לעטטערן אינד אין לייכטפערשטענדליכער שפּראַ-כע הערויסגעגעבענע „וועלטגעשיכטע דער נייעסטען צייט“, אין וועלכער אַללע פאָלטישען בענעבענהייטען אינד אַללע קריעגע דער לעטצ-טען 20 יאָהרע אויפיהרליך בעשריעבען שטעהען. דיעזעס בוך איזט איינע איינלייטונג פיר נייע צייטונגען אַלס זיא אין דאָס פערשטענדניס דער הייטיגען פאָלטישען בעגעבענהייטען איינצופיהרען. דער פרייז דעסזעלבען איזט ניר 50 קרייצער, וועלכע מאַן אין דיא רעדאַקציאָן דער „יידישען פעסטער צייטונג“ (אַלטנאַסעס ניממער 1) איינצוזענדען בעליעבט.

געשעפטסבעריכט
פעסטער פּרייזיג.

געטרייד-געשעפט. פאָן וויצען וואר נעס-טערן מעסיג צו מאַרקט געבראַכט, דער פערקויף וואר שוואַך, פערקויפט וואוردען 10000 מעצר.

וויצען מהויס 300 מעצר-צטר 78,2 קילאָ 9·55 גול. 400 מעצר-צטר 78, קילאָ 9,47½ גולד. 100 מעצר-צטר 78, ק׳ 9.50 גול. 200 מעצר 77.7 קילאָ — 9. גול. 100 מעצר 77.5 ק׳ 9.20 גול. 600 מעצר 77,4 ק׳ 9.15 גול. 400 מעצר 77, ק׳ 9.25 גול. 100 מעצר 77 ק׳ 9.10 גול.

— באַנאַטער 200 מעצר 76.2 קילאָגראַם 8.40 גולד. 100 מעצר 76, קילאָ 8.40 גולד. 300 מעצר 75, קילאָ 8.10 גולד. (אללעס פיר דרייא מאָנאַט).

וויעניער שלאַכט-פיעהמאַרקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויעניער שלאַכט-פיעהמאַרקט אַם 20-טען ד. מ. בעטרוג 3686 שטיק, דאָפּפען וואָרען: 1897 אונגאַרישע, 1407 אַלגיטישע אונד 382 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פיר 100 קי׳: אונגאַרישע מאַסט-אָכסען 51 — 60 גול. אַלגיטשע 50—58½ גולד. דייטשע 53—59 גולדען.

פערגאַנטווערטליכער רעדאַקטער: מאַוריציי רייס.

כאָנקורז.

אין דער היעזיגען אָרטהאָדאָקסען קולטוס-געמיינדע איזט מיט דיא איר הבעל דיא שטעל-לע איינעס שוחט ובודק, דער צוגלייך איין גטער בעל תפלה זיין מיס, צו בעזעטצען. — יאָהרעס-געהאַלט 300 גול׳ נעבסט פּייער וואָהנונג, דען איב-ליכען נעבענעמאָלומענטען אונד גאַנצער שחיטה. רעפלעקטירענדע, מיט קבלות פאָן דריא אָרטהאָ-דאָקסען ראַבבינען פערזעהען, מאַנען ביז קאָם-מענדען דיא אדר צים פּראַבע-אָרטראַג ערשיינען. מיט תחרות פערזעהענע האַבען דען פאָרצוג. ניר דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא רייזע-שפּעזען פערגיטעט.

קורטאַקעס (קאַמאָרנער קאָם.) פאָסט מאַרצאַלהאַזא, תליט.

(3—3) דער פאָרשטאַנד.

כאָנקורז.

אין דער היעזיגען אָרטהאָדאָקסען קולטוס-געמיינדע איזט מיט דיא איר הבעל דיא שטעל-לע איינעס שוחט ובודק, דער צוגלייך איין גטער בעל תפלה זיין מיס, צו בעזעטצען. — יאָהרעס-געהאַלט 300 גול׳, נעבסט פּייער וואָהנונג, דען איב-ליכען נעבענעמאָלומענטען אונד גאַנצער שחיטה. רעפלעקטירענדע, מיט קבלות פאָן דרייא אָרטהאָ-דאָקסען ראַבבינען פערזעהען, מאַנען ביז קאָם-מענדען דיא אדר צים פּראַבע-אָרטראַג ערשיינען. מיט תחרות פערזעהענע האַבען דען פאָרצוג. ניר דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא רייזע-שפּעזען פערגיטעט.

קורטאַקעס (קאַמאָרנער קאָם.) פאָסט מאַרצאַלהאַזא, תליט.

(3—3) דער פאָרשטאַנד.

כאָנקורז.

אין דער היעזיגען אָרטהאָדאָקסען קולטוס-געמיינדע איזט מיט דיא איר הבעל דיא שטעל-לע איינעס שוחט ובודק, דער צוגלייך איין גטער בעל תפלה זיין מיס, צו בעזעטצען. — יאָהרעס-געהאַלט 300 גול׳, נעבסט פּייער וואָהנונג, דען איב-ליכען נעבענעמאָלומענטען אונד גאַנצער שחיטה. רעפלעקטירענדע, מיט קבלות פאָן דרייא אָרטהאָ-דאָקסען ראַבבינען פערזעהען, מאַנען ביז קאָם-מענדען דיא אדר צים פּראַבע-אָרטראַג ערשיינען. מיט תחרות פערזעהענע האַבען דען פאָרצוג. ניר דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא רייזע-שפּעזען פערגיטעט.

קורטאַקעס (קאַמאָרנער קאָם.) פאָסט מאַרצאַלהאַזא, תליט.

(3—3) דער פאָרשטאַנד.

מודעה.

אין בעצוג איף דיא איס מאַראָש-לודאָש איסנעשריבענע שטעללע ווירד בעקאַנגט גע-מאַכט, דאָס דיא מאַיאָרטעט דער געמיינדע וויא איך דיא אומגענעגד דען יעטצטיגען שיב׳ ומ׳ן, דער אין מיפּלע בתירה ובראה איזט, בתקעת כף איך פיר ווייטער ווינשטי, בלאָס איינע דער קהילה זינד עס, דיא איהם נעקינדיגט אונד צוואר אהנע אַללען גינגע. — ניר דיעזע האַבען דען קאָנקורז פּעראָפּפענטליכען לאַסען. רעפלעקטירענדע איף דיעזע שטעללע ווירדען דאָהער דעם יעטצטיגען שיב׳ ומ׳ן, דער הערר פערבלייבען אַללע, אין גראָסעס אינרעטס ציפּיגען, אונד ווערע דיעס בכלל: „מסיג גבול רעהו“!

מ-לודאָש, טבת תרלט.

משה ראָזענפעלד.

אנצייגע.

דער געפּרעטיגטע אינטערעסיגטע אים דאָס האַנאַר פאָן בלאָס 25 גולדען שחיטות, ובדיקות אונד פערשריבט איינען גראָסען ערפאָלג נא-מענטליך אין „השחוט הסכין“. גליבצייטיג פער-שאַפפּט דערזעלבע דעם בעטרעפענדען איינע „קבלה“ זייטענס איינעס אנגעזעהענען ראַבבינערס.

י׳ וואָהלבערג,
חזן, שוחט ובודק בקק נייזאָהל.

פּרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאַבעללע.

פּרוכט	קוואַלישע פּער הקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
וויצען נייטר באַנאַטער	74	—.——.—
„ „ „	75	—.——.—
„ „ „	76	7.85 — 7.95
„ „ „	77	8.15 — 8.30
„ „ „	78	8.50 — 8.65
„ „ „	79	8.75 — 8.85
„ „ „	80	8,90— 8.95
„ שרוים „	74.	—.——.—
„ „ „	75.	—.——.—
„ „ „	76	8.45— 8.55
„ „ „	77.	8.75 - 8.95
„ „ „	78	9.15 — 9.25
„ „ „	79.	9.30 — 8,40
„ „ „	80	9.45— 9,50
„ פּאַסטער באַרען	74	—.——.—
„ „ „	75.	—.——.—
„ „ „	76	8.10— 8.15
„ „ „	77.	8.25 - 8.35
„ „ „	78.	8.55 — 8.70
„ „ „	79.	8.75 — 8.85
„ „ „	80.	8,95— 9.05
„ וויינגנערער	74.	—.——.—
„ „ „	75.	—.——.—
„ „ „	76	8.10— 8.25
„ „ „	77.	8.45— 8.50
„ „ „	78.	8.65— 8.85
„ „ „	79.	9.—— 9.10

פּרוכט	פּער הקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	5.80—5,83
נערמעל מאַלץ	62	7.20—6.60
נעקעפּל פּוטעפּר	62	5.75—5 40
האַפער	41	5 60—5,40
קוקורוץ באַנאַטער		—.——.—
אנדערער	73	4.50—4.45
הירזע		5.25—4,75

וויצען	פּער	אָקטאָבער
	„	
	„	פריהאָר
	„	
	„	
	„

פאָליציאַ איס איסטראַליען איינע צישריפט, דיא ווייא פאָלגט לויטעט: „אַבליכע פאָליציאַ! פאַר עטוואַ 25 יאהרען שריעבען זיא דען פייז פאָן 100 דוקאטען איס איך דען קאָפּ אייגנס געוויסען מאָרגס מאָהר, דער נעבסט אנדערן פערבערען איך נאָך איינע מאָרדער-באנדע אין זייגעם הייזע פערשטעקט האַטטע, וועלכער ניכט וויגער אלס 10 מענשען-לעבען צים אָפּפער פעלען. דערווייגיג, דער דען איינגעהאלטס-ארט דעם מאָהר דער פאָליציאַ אנגיבט, זאָלל דיא 100 דוקאטען ערהאלטען. דער נעפערטיגטע צייגט היינטט אן, דאס דער געזוכטע מאָרדער זיך היער אין מעלבורנע (דער הייפטשטאדט איס-טראַליענס, איפהאלט, אונד בישטעט דאהער אוס דיא איסאָלאנינג יענער 100 דוקאטען, דיא איך דען קאָפּ דעם פערבערכערס געזעטצט וואהרדען. — מאָרגס מאָהר, פאָליציאַ-ניממער 133.“ — דער פאָליציאַ-שעף פערשטאנד ניכט זאגליך דען זין דיעזעס שרייבענס, דא ער זיך אן מאָרגס מאָהר ניכט מעהר ערגאנגערטיג. דא עס זיך היעבייא יעדאך אוס איינען פערבערכער האנדעלטע, דער זיך זעלבסט אנצייגטע, וואהרדען מעהרערע פאָליציאַבייבער נאכגעשלאגען, אונד דא פאנד זיך-אין אייגעס פאָליציאַ-פערצייכניסס איס דעס יאהרע 1853 ווירקליך דער נאמע דעס פערבערכערס מאָרגס מאָהר, איך דעסען קאָפּ 100 דוקאטען אלס פייז איסגעשריבען וואָרען, אונד דער אוס פערצייכניסס דיא פאָליציאַ-ניממער 133 ערהיעלט. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דיא פאָליציאַ דיעזעס פערבערכער געגענאנדבער, דער מיט אידר נעמעהר איינען שאפפס עדליבעס, נעבסט טהון קאנן, דא איסטראַליען אן אונגאַרן קיינען פערבערכער איסליפערט. אוס זאָ אַיגטערסאמטער איזט עס, דיא לעבענס-נעשיכטע דיעזעס מענשען צו ערפאהרען, דער זיין געוויסס-סען מיט זיגרען בעלאסטעט האט, אהנע יעדאך דיא לוסט צום שאפפען פערלאָרען צו האבען. — מאָרגס מאָהר איזט איס אלטאָפּען געבאָרען. דער-זעלבע האט נאָר קיינען שול-אונטערריכט גענאָסען. דיא אללגעמיין עס דאמאלס איך וואָר, דאס קיינער קיינע שולע בעזוכטען, זאָ קאָם עס דאָך זעלבסט אָפּ, דאס אין יידישער קנאבע ניכט גלייכ העבראיש בעשען קאָנטע. אבער מאָרגס מאָהר, דער אלס צאָרטעס קינד אין „תים“ געבליעבען, האטטע קיינע געלעגענהייט, דאס העבראיש לעזען צו ערלערנען. אללין טראָטצדעם וואָר דער-זעלבע רעכט פאָם אונד פערפאָלגט קיינען טאג, תפלין צו לעגען. עבענזאָ בעקלעדעט זיך זיינע פאָמטקליידען דאָרין, דאס אין דיא הייז אָפּ. אָפּ-טעט אונד לעבער מעהרערע וואָכען הינדורך

מיט בראָד אונד וואססער לעבטע, בעפאָר ער טרפיט געניעסען זאָלטע. אבער דיעזע פאָם-מנקייט וואָר יא דאָך קיינע אנגערע איבערצייגונג, דא מאקס מאָהר ניע אין דער רעליגיאָנס-לעהרע אונטערריכטעט וואורדע. זאָ קאָם עס, דאס איהן דיעזע פאָמטקייט איך פאָר דען גראָסטען פערבערעכען ניכט שטצען קאָנטע. מאקס מאָהר ליעס זיך דענן איך שאָן אין פיהער יונגענד צו מלינגען דיעבשטעהלען פערלייטען. אים אלטער פאָן 16 יאהרען טרעיב ער זיך אין פעסט הערוס, דא אים אלס-אָפּען צור איספיהרונג גראָסערער פערבערעכען קיינע גענינגערע געלעגענהייט באָט. נאָך געוואָהנליכער ארט דער פערבערעכער פערעגדערטע איך ער זיינען נאמען, אינדעם ער זיך ניכט מעהר מאקס מאָהר, אונדערן וואָרט בערגבאך נאנטע. זאָ אָפּט דיעזער מאָהר אָדער בערגבאך פאָליציילך נאָך זיינעס צישטעגגרינטסם-ארט אלס-אָפּען צוריקגעשיקט וואורדע זאָ וואר דערזעלבע מאנס דאריך וויעדער אין פעסט. ענדליך וואורדע דערזעלבע יעגען איינעם איינבריך-דיעבשטאהלעס צו פיהך יאהרען שיערען קערקערס פערארטהיילט. ער בעפאנד זיך אים קערקער עטוואָ 3 מאָנאטע, אין יעלבער צייט עס בלאס פאָן „בראָד אונד וואססער“ לעבטע, דא ער, וויא ער זיך דעם קערקער-מייסטער גענעגגעבער איסצידיריקען פפלעגטע, אלס גיטער יידע קיינע טרפה-קאָסט גענעסען דורפט. — עבען אין פאָלגע דיעזער הינגעבינגסאָפּלגען פאָמטקייט געלאנג עס איהם, דאס פערטייען דעס קערקער-מייסטערס צו געוויסגען, דער איהן איך מיט יעגער שטרענגע בעוואכטע, אלס דיא איבערגען איינגעקערקערטען פערבערכער. מאקס מאָהר, דעם שפעטער זאָגאר ערלייבט וואורדע, מאנכמאל פייא אים קערקער-האָפּ הערומצישאצירען, גנעשפאנג פלאטצליך איס דעם קערקער-האָפּ, ער וואר פערשוואנדען. דער קערקער-מייסטער פערלאָר זיינע שטעלע, אונד קיין מענש קיממטע זיך מעהר אים דען פערבערכער, דא מאן פאָאה וואר, דאס דערזעלבע זיך ניכט מעהר אין פעסט אָדער אלט-אָפּען צייגטע. עטוואָ זעכס וואָכען שפעטער וואר דיא הייפט-שטאדט דורך איין נייעס פערבערכען דעס מאָהר אין טעפּפיך אייפרענגע פערזעטצט. מאקס מאָהר קאָם נעמליך אין בעגלייטונג איינעס פערבערכער-קאָללעגען דעס נאכטס אין איין קליינעס ווירטהס-הויז, דאס אין איינער פאָרשטאדט זיך בעפאנד. דאס ווירטהס-הויז וואר לעער. אין איינער עקע בעמערקטע יעדאָך מאקס מאָהר איינען פאָליציי-מאנ, דער איהן זיינערצייט וויעגען דעס איינבריך-דיעבשטאהלעס אנגעצייגט האטטע. ביידע פיעלען גין איבער דען

ניכט, וויע איינגעפלי איהר נעליעבטער אלטקי מאנדעל איזט. מהרעיע האטטע איינע יעהר איינגעהמעגדע אונד נעווינגענדע שפאנע; וויען עס שיקליך נעווינען וויעדע, הטטטע זיך אדאָלף שאָן נעיגע פאָן איהרער יעהר עגס. פרגס; ער פרטטע נעפלי, ער קאָנגטע זיך אס ערדע אין דיא מאָנטער דעס ייבעריס וויעגס פרמאָגגס פערלעבען — אין אין דיעזער לעבע ווירדען אלל זיינע ראכע. פלאנע וויא וואכס אים פייער צערשמעלצען.

אבער אויך מהרעיע האטטע מיט זיך איינען קאָמפּף צו בעשטעהען, זאָ אנצייהענד וואר פיר דיא דיעזער אדאָלף. אלס דיא דאנן מיט איהרען אלטערן נאך הייזע נינג, וואָרען איהרע נעראנקען נור מיט אדאָלף בעשעפ. מיגס, דיא זעלבסט האטטע צו פרכטען אנגעאָגגען, דיע. זער יונגע מאנן קאָנגטע איהר דען נעליעבטען אלטקי אויס דעם הערצען פערדרענגען. אלס דיא דאהער אין איהרעס שלאפ-ציממער אללין וואר, נאהם דיא שנעלל דען לעפטע. עיהאלטענען בריעף פאָן אלטקי אונד לאָז איהן נאָכ-מאלס אונד אבערמאלס, אלס וועדע דאס איין מישטעל, דעס אלטקי פרייא צו בלייבען אונד איהר הערן ניכט דעס אדאָלף צוצו-וועדען.

אונד אדאָלף? — אדאָלף בעשעפטיגטע זיך דיעזען אבענד וועגען מיט דעס איהם פערהאפטען מאריקס, זאָ-דערן שוויבטע איך איינע זאָנדערבאר וויייטע צייטטען לייבען אונד ראכע. „קאָגן מיר דאס מיינע מישטער פר-צייהען (האכטע ער זיך) וועגן איך אנדערע נעדאנקען אלס האטט אונד ראכע נעגען דיעזע פאָטטיליג האבע, וועלכע איהר זאָפּיעל אנערקגט צוגעפיגט האט. אָלל איין מערכען, איין נעוואָהנליכעס פייגע-ציממער, איינע פערזאָהנונג צווי-

ער מיטטע דאך דיא קינדער וויעס אָנקלאָל, דיא ייבער דיעגס פערמאָגגס. האטטען. — האטטען? יא, האטטען, אבער וואס קאָגן דאס קינד פיר דיא זינען וויעגר אל-טער? וואס וויס עס, דאס זיין פאטער איין ייבער וויא? — דער אנבליק פאָן מהרעיע וואר זאָ גוט, זאָ פאָטט אונד זאָ אנגטטטהיג, דאס זיך אדאָלף גליך בים עס-מען אונטגלייגט הינטטטען לעגס. אים אי בעקקגעגען, דאס דיינע קוטיע לעבענגזווערדיג איזט. אבער אן לעבע קאָנ-טע ער יא ניכט דענקען. ער דריטטע יא דאך ניכט דען האטט אונד דיא ראכע פאָללען לאטטען, אום אנטטאנט איהרער דיא לעבע צו זעטצען.

איך פיר מהרעיע וואר אדאָלף ניכט גליכגילטיג. זיא וואוטטע עס זיך זעלבסט ניכט צו צערלעגען, וואוס דיעזער יונגע מאנן פיר זיא אינטערעסטע האט, נאכדעם זיא דאך אין אלטקי פערליעבט וואר. זאָ יעהר איהרע אייגענען נעדאנקען אונד נעפיהלע מיט אלטקי בעשעפ. מיגס וואָרען, זאָ וואר דאך עטוואס אין אדאָלף ס ערשיי-נען, אין וויינס וועגען אונד אין וויינער שטימטע, וואס אין מהרעיע אין זעלבטאטעס אונערקלערליכעס אנטטערעסטע ערעגגטע. — — פרייליך אהנטטע זיא ניכט, דאס אדאָלף דער בריודער פאָן אלטקי איזט, אונד דאס בריודער נעוואהנ-ליך פיעל נעמיינטטאפטליכעס אונד עהנליכקייט מיט איינ-אנדער האבען.

מהרעיע צישטעיגט, אלס זיא אבענדס בים מישע נעבען אדאָלף צו וישטען קאָם. ער שפאר אבוכפליך איממער מיט מהרעיע, אים עטוואס פאָן איהר אבער זיי-נען בריודער פיר אָנדערן צו קאָגגען. אבער מהרעיע קאָגגטע איהם קיינע אויסקנפט ערטהיילען, זיא וואוטטע זיא

שען מיר אונד איהרעס פאטער ערזיכקען קאָגגען דענגע איך דאהער זיא לאגגע נאך ראכע אונד וויעדער-פערגעלטונג, וכע איך דאהער נאך ציינען אונד פ-פערגעלטונג, אום אם ערגע וועגען איינעס מערדגעס אללעס פאללען צו לאטטען אונד דאנכיא צו בלייבען, דאס מיינע מישטער אונפערהיי-ראטטע מיט מיינעס פאטער לעבטע, אונד דאס איך אין אונ-עהנליכעס קינד בין? — נין, פיהיגגרמאל נין! אבער דאך, וועגן מיר נאטטע הילפט, מיינע רעטטע וויעדער צו פרלאנגען, וועגן איך דאנן דיעזע בירשאפט קלאר בעוויסען קאָגן, דאס מיינע עלטערן פערהאנדלטטע וואָרען אונד ווייר עהליכע קינדער ווגר. דערען ערבשאפט צו זיא לאגגע אויף אונ-רעכטטטיגע ווייגע ענגעגגס; — נין, דאנן מאנ זיא, דיא אונשולדיגע, דאס מישטעל וויין, אוהרען פאטער פאָם אונ-פערגאנגען צו רעטטען, דאנן מאנ זיא פערזאָהנגער ווייקען, דאס דיא נערבכטיגקייט ניכט אין ראכע אויסארטעט. — אונד ווער ווייס, אב ניכט נאָטט, אונדעס ער מיך מיט דיעזעס אונשולדיגען וועגען בעקאָגגגט ווערדען לייטט, דא-בייא דיא אבוכטס האט, אין מיר מיינע שרעקליכען ראכע. נעפיהלע צו דעמפפען אונד צו אונשפרדיקען. וועגן איך וויא לעבע, קאָגן איך דאנן אוהרען פאטער אין דיא-אינע פיאָלא-זאָפּע פאָן מיינעס פאלאנע ניכט אבבגיגגען לאטטען; עס לעבגגס שוועבע אין מיינער נאָטטטטה, איך דאנך וויא ניכט לעבגגס! — אבער זעלבטאטס, וועגן זיא מיר אגוגעהט, זאָ ערראטטען וויא, זיא ווירד פערלעגען אונד שיכטען — וויא לעבגגס מיך עבענגאללס — אונד דאס אללעס אין זאָ וועגגגען אינגענבליקען?“

(פאָרטטעצונג פאָלגט.)

ניכט, וויע איינגעפלי איהר נעליעבטער אלטקי מאנדעל איזט. מהרעיע האטטע איינע יעהר איינגעהמעגדע אונד נעווינגענדע שפאנע; וויען עס שיקליך נעווינען וויעדע, הטטטע זיך אדאָלף שאָן נעיגע פאָן איהרער יעהר עגס. פרגס; ער פרטטע נעפלי, ער קאָגגגע זיך אס ערדע אין דיא מאָנטער דעס ייבעריס וויעגס פרמאָגגס פערלעבען — אין אין דיעזער לעבע ווירדען אלל זיינע ראכע. פלאנע וויא וואכס אים פייער צערשמעלצען.

אבער אויך מהרעיע האטטע מיט זיך איינען קאָמפּף צו בעשטעהען, זאָ אנצייהענד וואר פיר דיא דיעזער אדאָלף. אלס דיא דאנן מיט איהרען אלטערן נאך הייזע נינג, וואָרען איהרע נעראנקען נור מיט אדאָלף בעשעפ. מיגס, דיא זעלבסט האטטע צו פרכטען אנגעאָגגען, דיע. זער יונגע מאנן קאָגגגע איהר דען נעליעבטען אלטקי אויס דעם הערצען פערדרענגען. אלס דיא דאהער אין איהרעס שלאפ-ציממער אללין וואר, נאהם דיא שנעלל דען לעפטע. עיהאלטענען בריעף פאָן אלטקי אונד לאָז איהן נאָכ-מאלס אונד אבערמאלס, אלס וועדע דאס איין מישטעל, דעס אלטקי פרייא צו בלייבען אונד איהר הערן ניכט דעס אדאָלף צוצו-וועדען.

אונד אדאָלף? — אדאָלף בעשעפטיגטע זיך דיעזען אבענד וועגען מיט דעס איהם פערהאפטען מאריקס, זאָ-דערן שוויבטע איך איינע זאָנדערבאר וויייטע צייטטען לייבען אונד ראכע. „קאָגן מיר דאס מיינע מישטער פר-צייהען (האכטע ער זיך) וועגן איך אנדערע נעדאנקען אלס האטט אונד ראכע נעגען דיעזע פאָטטיליג האבע, וועלכע איהר זאָפּיעל אנערקגט צוגעפיגט האט. אָלל איין מערכען, איין נעוואָהנליכעס פייגע-ציממער, איינע פערזאָהנונג צווי-

ער מיטטע דאך דיא קינדער וויעס אָנקלאָל, דיא ייבער דיעגס פערמאָגגס. האטטען. — האטטען? יא, האטטען, אבער וואס קאָגן דאס קינד פיר דיא זינען וויעגר אל-טער? וואס וויס עס, דאס זיין פאטער איין ייבער וויא? — דער אנבליק פאָן מהרעיע וואר זאָ גוט, זאָ פאָטט אונד זאָ אנגטטטהיג, דאס זיך אדאָלף גליך בים עס-מען אונטגלייגט הינטטטען לעגס. אים אי בעקקגעגען, דאס דיינע קוטיע לעבענגזווערדיג איזט. אבער אן לעבע קאָנ-טע ער יא ניכט דענקען. ער דריטטע יא דאך ניכט דען האטט אונד דיא ראכע פאָללען לאטטען, אום אנטטאנט איהרער דיא לעבע צו זעטצען.

איך פיר מהרעיע וואר אדאָלף ניכט גליכגילטיג. זיא וואוטטע עס זיך זעלבסט ניכט צו צערלעגען, וואוס דיעזער יונגע מאנן פיר זיא אינטערעסטע האט, נאכדעם זיא דאך אין אלטקי פערליעבט וואר. זאָ יעהר איהרע אייגענען נעדאנקען אונד נעפיהלע מיט אלטקי בעשעפ. מיגס וואָרען, זאָ וואר דאך עטוואס אין אדאָלף ס ערשיי-נען, אין וויינס וועגען אונד אין וויינער שטימטע, וואס אין מהרעיע אין זעלבטאטעס אונערקלערליכעס אנטטערעסטע ערעגגטע. — — פרייליך אהנטטע זיא ניכט, דאס אדאָלף דער בריודער פאָן אלטקי איזט, אונד דאס בריודער נעוואהנ-ליך פיעל נעמיינטטאפטליכעס אונד עהנליכקייט מיט איינ-אנדער האבען.

מהרעיע צישטעיגט, אלס זיא אבענדס בים מישע נעבען אדאָלף צו וישטען קאָם. ער שפאר אבוכפליך איממער מיט מהרעיע, אים עטוואס פאָן איהר אבער זיי-נען בריודער פיר אָנדערן צו קאָגגען. אבער מהרעיע קאָגגטע איהם קיינע אויסקנפט ערטהיילען, זיא וואוטטע זיא

דער רוסישען יודען-עמאנציפאציאן! מאן ווייס ווירקליך ניכט, וואס מאן דא מעהר אנשטיינען זאלל, אב דיא גרענצענלאזע באהייט אדער דיא אינערגליכיכע דומהייט! פאר אללעם מיס מאן פראגען: איזט איינע פרייוואט-פרייגנ גלטיג אדער ניכט? האט זיא אין פיר ניכט-יודען קיינע גל-טונג, דא ברויכט עס יא ניכט איסנעשפראכען צו ווערדען, דאס בייא דען יודען נור אפפענטליכע שטיריונג בערוקסיכטיגנג פינדען! דא זיעהט מאן יא, דאס דיעזע גלייכשטעללונג עבען קיינע גלייכ-שטעללונג זייא! אינד דאנן! נור יידישע אפאהדע-קער, אפטענער אינד העבאהרדיג אין רוס-לאנד איבערראל איינגעהאלט געהמען! אבער דיא ניכט-יודען דיפען דיעס טהון, אויך וועגן זיא עבען „נאר ניכטס" זינד! דאס איזט יא ווידער דאס „נענענטהיל" דעסען, וואס מאן „גלייכ-שטעללונג" נענגט! אינד דיא יידישען אינשענאדע זינד אויך פאן דיעזער זויבערען גלייכשטעללונג איסגעשלאסען, ווייל יא דיא מיסטען באהנבריא-אינטער-נעהמער עבענפאללס יודען זינד. אלזו דאס גלעל דער ריכטען יידישען בייא-אינטערנעה-מער ווירד אנגענאממען, ניכט אבער אויך דער ארט יידישע איזבנאהנבויא-בעאמטע! אינד וואס ווילל עס בעדייטען, דאס נור יודען אינטערד דעם אלטער פאן 25 יאהרען פאססען צום אייפענס-האלטע אין יעדער בעליעבינגען נענענד רוסלאנדס ערטהיילט ווערדען זאללען? וואס קיממערט מאן זיך דא אום דאס אלטער? ווער ניכט אלט ווערדען ווילל, פערדיענט עבען ניכט צו לעבען! עס איזט ווירקליך אנדערבאר. זאגסט זינד דיא רוסישען שווינדעלייען באהרטיג אבער שלייא, דיא רוסישען יודען-עמאנציפאציאנס-שווינדעלייען זינד יעדאך באזאהרטיג אינד דומם!

* (אינטאליען אונד דיא רומע-נישע יודענ-עמאנציפאציאן.)

וויא ווייט בערייטס ווידערהאלט בעריכטעט, וואור-דע דעם רומעניישען מיניסטער אזעטעט אנלעס-ליך דיינער יינגסטען אנזוזענהייט אין דאס ער-קלערט, דאס אטאליען דיא אינאבהענגיגקייט רומעניענס אונטער קיינער בעדינגונג אנערקענגען ווירד, בעפאר דיא יודען-עמאנציפאציאן אין רומע-ניען צור טהאטזאכע געוואردען. נון איזט דיעזע אנגעלעגענהייט אויך אים אטאליעניישען פארלא-מענט בעריישס צור שפראכע גקאמממען. אים דאס ווירד נעמליך פאם 23-טען דיעזעס פאלגענדעס טעלעגראפירט: מיניסטער-פרעזידענט דעפרעטיס ריישטעט בעריכט אבער דיא אויסוויערטיגע פאליטיק אטאליענס, וואבייא ער אינטער אנדערם זאגטע: „אטאליען ششעללט פיר דיא אנערקענגונג רומעניענס אונד סערביענס נור דיא אינע בעדינגונג אויף, דאס בייידע פירסטענטהימער דיא פאללע רעליגיאנס-פרייהייט צום גענוטצע ערהעבען, דא אין דיעזער וויזע דיא יודען-עמאנציפאציאן זיך פאן זעלבסט פאללציעהט. וא רעליגיאנס-פרייהייט הערשט, דא קאנן יא נייטמאנד וועגען דער רעל-גיאן אין זיינען בירגערליכען ארדע פאליטישען רעכ-טען בעשרענקט ווערדען!" — אטאליען פערדיענט געוויס דיא פאללסטע אנערקענגונג פיר דיעזעס וויעדערהאלטע מטהיגע אויפטרעטען צו גונסטען דער רעליגיאנס-פרייהייט אונד דער גלייכבערעכ-טיגונג דער יודען אין דען דאנוי-פירסטענטהימערן (רומעניען אונד סערבען). — מערקווירדיג הייר-בייא איזט, דאס גלייכצייטיג מיט דער ערפיילי-בען דעפעטשע אים ראם איך פאלגענדע דעפע-שע אים בעלגראד איינגעטראפען, וועלכע וויא פאלגט לויטעט: „דיא קאממיססיאן דער „שקופ-טשינא" (סערבישער לאנדטאג) האט דאס גענעטיג דער גלייכבערעכטיגונג אללער קאנפעססיאנען פיר ר ו מ ע ר ן ו נ ד ס ע ר ב ע ן!" וויא עס שיינט, איזט דער יודען-האס אלזו אין סערבען זא גראס, דאס מאן לעבער אויף דיא אנערקענגונג דער אינאבהענ-גינגקייט פערציכטעט, בעפאר מאן זיך דאצו ענט-שליעסט, דיא יודען-עמאנציפאציאן איסטישפרע-בען! דאס ווערע רעכט טרייריג, אנדרס אין אויך פאללגענגען פאלל מאנלוך. דיא קאממיססיאן האט פאן דער יודען-עמאנציפאציאן ניכט איס-דריקלך געשפראכען. זיא האט בלאס דיא גלייכ-שטעללונג אללרלער קאנפעססיאנען ניכט צוגע-בען וויאללען. עס איזט אלזו דענקבאר, דאס דער האס הייער ניכט גענען דיא יודען, זאנדערן גענען דיא אין סערבען וויאדערגעגען מאהאממעדאנער גערכטעט איזט! אין דער טהאט הערשט אויך אין רומעניען גענען דיא טירקען אין נאך גראסע-רער האס אלס זעלבסט גענען דיא יודען. דעס-האלב אין רומעניען קיין טירקע איבערהייפט וואה-נען דארף. זאללטע אונדעס דיא קאממיססיאן טראטצדעם אויך פאן אייגער יודען-עמאנציפאציאן ניכטס וויססען וואללען, זא איזט נאך אומסוי צו האפפען, דאס דיא שקופשטינא זעלבסט דיעזע אנזיכט דער קאממיססיאן פערווערפען ווערדע, אים ניכט גענען דען וואונש אללער איראפעאישען גראממעטכטע צו פערשטאסען.

* (בערא טהונגען וועגען דער רומישען קראנקהייט.)

דיעשע בעגינגען אין וויען דיא בעראטהונגען איבער דיא מאס-קעגעל, וועלכע צור פערהיטונג אייגער אויס-שלעפפונג דער קראנקהייטען אים רוסלאנד גריפפען ווערדען וואללען. אינגארן האט מעהרערע פערטרעטער צו דיעזען בעראטהונגען עזטזענדעט, אונטער אנדערען אויך דען יידישען סאנישעדס-שאפט דר. גראם. אויך אים בערלין ערשיענע מעהרערע פערטרעטער אים אויפטראגונג דער דייטשען רעגיערונג. דיא בעראטהונגען פינדען אונ-טער פארזיטز דעס מיניסטער - פרעזידענטען אייערספערג שטאטט. אים דען בזהתערגען פאר-בעשפרעכונגען נעהמה נור פאלגענדעס הערפאר: אללע ערשיענענען פערטרעטער שטיממען בעצייג-לוך דער נאטהווענדיגקייט אויבראין, דאס איינע אים טיכטיגען אנצען בעשטעהענדע קאמסיסאן נאך רוסלאנד, וא דיא געפעהרליכע קראנקהייט הערראשט, עגטזענדע ווערדע, דאס דיעזע דיא נאטור אונד דען כארארטער דיעזער שרעקליכען קראנקהייט גרינדליך שטודירט. זא פיעל איזט מאן שאן הייטע אויבערצייגט, דאס דיא קראנקהייט ניכט „מיאסמאטיש", זאנדערן נור „קאנטאגיאז" איזט. וועגן איינע קראנקהייט „מיאסמאטיש" איזט, דאנן לייגט דער קראנקהייטס-שטאפף אין דער לופט. דא הילפפען אללע גרענצ-אבשפערונגען ניכט, דא מאן דארף דיא לופט ניכט אבשפערען קאנן. איין טיכטיגער לופט-צג איזט יא אין דיעזעס פאל-לע אים שטאנדע, טראגען אللער גרענצ-אבשפער-רונגען, דען קראנקהייטס-שטאפף אין וועגינג שווינדען פאן נאך דארט נאך זיד, פאן אסט נאך וועסט אונד אימגעקעהרט צו פערשלעפפען. דיא ווערט אין רוسلאנד דער דערשענדע קראנקהייט איזט יעדאך בלאס קאנטאגיאז, דאס הייסט: „אנשטעקענד". דא גיטצען וואהל דיא אבשפערונגען דער גרענצען, אים דאס איינשלעפפען דער קראנקהייט דורך אנ-שטעקונג צו פערהיטען. עס וואורדען דעמנאך אלס-באלד דיא פארבעריטונגען צו אייגער זאלבען אב-שפערונגען דער גרענצען צווישען אינזערער מא-נארכיע אונד דייטשלאנד אינזערייטס אונד רוס-לאנד אנדערערזייטס מיט מאנליכער פארזיכט געטרעפפען. אויך רומעניען וואורדע אינגעללא-דען אים מיט עסטערייך אונד דייטשלאנד גענען דיזעזער קראנקהייט זיך צו פערבינדען.

וויען 24-טען יענער. אין דער הייטיגען זיטצונג דער קאממיססיאן, וועלכע צור פערהיטונג דער אינשלעפפונג דער רוסישען כאלערא פער-זאממעלט איזט, וואורדע פאלגענדעס בעשלאסען: 1) ענטזענדונג פאן דאקטארען נאך אסט-רוסלאנד, אים דאס וועזען דער דארטיגען כאלערא צו אנ-טערזוכען. 2) דארף נאר קיינע וואארע פאן דארט הייטהער אינגעפיהרט ווערדען. 3) דיא פאן דארט הייטהער קאממענדען פערזאנען מיססען אין דער גרענצע 20 טאגע בלייבען, אים צו זעהען, אב זיא פאן דער קראנקהייט ניכט אנגעשטעקט זינד.

* (איין פערבעסערונג דער זיך „אויס שאם זעלבסט אנצייגט.)

דיעזער טאגע ערהיעלט דיא הייסטטעדטישע ראטה דר. גראם. אויך אים בערלין ערשיענע מעהרערע פערטרעטער אים אויפטראגונג דער דייטשען רעגיערונג. דיא בעראטהונגען פינדען אונ-טער פארזיטז דעס מיניסטער - פרעזידענטען אייערספערג שטאטט. אים דען בזהתערגען פאר-בעשפרעכונגען נעהמה נור פאלגענדעס הערפאר: אללע ערשיענענען פערטרעטער שטיממען בעצייג-לוך דער נאטהווענדיגקייט אויבראין, דאס איינע אים טיכטיגען אנצען בעשטעהענדע קאמסיסאן נאך רוسلאנד, וא דיא געפעהרליכע קראנקהייט הערראשט, עגטזענדע ווערדע, דאס דיעזע דיא נאטור אונד דען כארארטער דיעזער שרעקליכען קראנקהייט גרינדליך שטודירט. זא פיעל איזט מאן שאן הייטע אויבערצייגט, דאס דיא קראנקהייט ניכט „מיאסמאטיש", זאנדערן נור „קאנטאגיאז" איזט. וועגן איינע קראנקהייט „מיאסמאטיש" איזט, דאנן לייגט דער קראנקהייטס-שטאפף אין דער לופט. דא הילפפען אللע גרענצ-אבשפערונגען ניכט, דא מאן דארף דיא לופט ניכט אבשפערען קאנן. איין טיכטיגער לופט-צג איזט יא אין דיעזעס פאللע שטאנדע, טראגען אللער גרענצ-אבשפער-רונגען, דען קראנקהייטס-שטאפף אין וועגינג שווינדען פאן נאך דארט נאך זיד, פאן אסט נאך וועסט אונד אימגעקעהרט צו פערשלעפפען. דיא ווערט אין רוسلאנד דער דערשענדע קראנקהייט איזט יעדאך בלאס קאנטאגיאז, דאס הייסט: „אנשטעקענד". דא גיטצען וואהל דיא אבשפערונגען דער גרענצען, אים דאס איינשלעפפען דער קראנקהייט דורך אנ-שטעקונג צו פערהיטען. עס וואורדען דעמנאך אלס-באלד דיא פארבעריטונגען צו אייגער זאלבען אב-שפערונגען דער גרענצען צווישען אינזערער מא-נארכיע אונד דייטשלאנד אינזערייטס אונד רוס-לאנד אנדערערזייטס מיט מאנליכער פארזיכט געטרעפפען. אויך רומעניען וואורדע אינגעללא-דען אים מיט עסטערייך אונד דייטשלאנד גענען דיזעזער קראנקהייט זיך צו פערבינדען.

וויען 24-טען יענער. אין דער הייטיגען זיטצונג דער קאממיססיאן, וועלכע צור פערהיטונג דער אינשלעפפונג דער רוסישען כאלערא פער-זאממעלט איזט, וואורדע פאלגענדעס בעשלאסען: 1) ענטזענדונג פאן דאקטארען נאך אסט-רוסלאנד, אים דאס וועזען דער דארטיגען כאלערא צו אנ-טערזוכען. 2) דארף נאר קיינע וואארע פאן דארט הייטהער אינגעפיהרט ווערדען. 3) דיא פאן דארט הייטהער קאממענדען פערזאנען מיססען אין דער גרענצע 20 טאגע בלייבען, אים צו זעהען, אב זיא פאן דער קראנקהייט ניכט אנגעשטעקט זינד.

* (איין פערבעסערונג דער, דער זיך „אויס שאם זעלבסט אנצייגט.)

דיעזער טאגע ערהיעלט דיא הייסטטעדטישע

פאלליעטאן.

דאס פערשוואונדענע טעסטאמענט.

(68-טע פארשעטצונג.)

„וואס זיא דא זאגען, פערשטעהט איך ניכט (זאגט הער וועשהיים); אבער דאס ווייס איך זיכער, דאס ווייר בייא אלל אונזערע פלאזאפיע דאס נעפיהל דער פרוכט פאר דעם מאדע נכט אונטערדריקקן קאנען. דאס לעבען איזט איינע שאנע נעוואהנהייט דא דאוויגס אונד ווייר קענס — אונד פאן דיעזעס שיידען ווייר אונגערנע. — יא, ווייר פרכטען דען מאד!"

„אונד דאך בעדייטעט מאד קיינען שטללשאנד, קיין אויפהאלטן דעס ווירקענס. אים יענען צוויייא לופט-ארטען קאנן דאנן ווידער וואססער עגטשטעהען אונד אים דען שאפפען, אין וועלכע דער מאדע מעגשליכע קאסטר ווידער צערעטצט ווירד, עגטשטעהען נייע גע-בילדע אין אדם פאן לופט-ארטען אונד מיגזאליען, וועלכע ווידער צור נאהרונג דער פפלאנצען אונד דיעע פפלאנצען צור נאהרונג פאן טהיערען אונד מענשען דיע-נען, יא, נאך דעם לעבען פאللגט דער מאד אונד אוים דעם מאדע עגטשטעהט ווידער דער לעבען, זא אויס אللעם אין אין זיך לויפענדע קרייז, דער פארשווינדענד טהעטיג איזט; — אבער פאן אייגער האللע איזט דא קיינע דערע, — מיט דעם מאדע קאנן מאן אللזא נור אللטע ווייבער אונד שווארצ-ווייססער אינשטיכטען, אבער ניכט מיך, דערייגנונג, וועלכער אויך דיעזער וועלט ניכטס האפפט אויף יענע וועלט; אבער דיעזער ארטע ווירד בע-טראגען, ער האט פיר אומסער אויפגעהאט — אונד אנ-

---

שאפט זייגער קאסטס עשוואס אנדערעס." (יא שפראך מארקוס הערין).

„יא! (זאגט וועשהיים, וועלכער יעצטע דען מארקוס אינשיכטען אונד אויף דיא פראבע שטללען וואللטט.) דאס איזט דיא פלאזאפיע אידער פערצייא-לונג! אבער איהר אייגען הערין, וועלכעס פאן אידער פלאזאפיע ניכט זא איבערצייגט איזט, ציטטערט פאר דעם נעדאנקען, דאס אויך נאך אויף יענער וועלט אייגע בע-שפראפונג דעס לאסטס פאר דאס הייליגע איזט. בייא דיא וואהרט: „דוא מוסס שטערבען!" צערבייסט דיא פעסטען באנדע אינזערער פלאזאפיע וויא שפינגעוועבע. איך מאכטע אייוסס אן איהרעס מאדטס-בעטטס שטעהען, איך מאכטע איהנען דאנן פעסט אינס אייגע זעהען, ווען דער ארצט איהרע קאللטע האנד ערגרייפפט, דען פולז קוים מעהר פערנען קאנן — אונד דאנן זאגט: „מענשליכע הילפפ איזט הייר ניכט מעהר צו פערנען" — ; ווען דיא דאנן אויך נאך אונטערשאקען בלייבען, ווען דיא אויך נאך אים לעטצטען אייגענבליקע בייא איהרער נאטטעס-לייגונג פערבלייבען אונד דעם מאדע ווהיל עגטגעגענעהמען; — דאנן וויילל איך אן איהרע פלאזאפיע גלויבען, דאנן אבל-לען דיא בעזאגען האבען! ווהיל איהנען אבער, ווען דיא בייס מאדע נור דער מיגדעטסטע שווער אנזאנדעللט; דיא האבען דיך דאנן בעלבסט בעטראגען."

„נייין, פיר זא דוסס האللטען דיא מיך ניכט, (זאגטע מארקוס מיט אייגנס עיצאוואונגען לאכען) דאס איך מיך אים לעטצטען אייגענבליקע בעזיעגס ציטגען אللל, איין עכטער פלאזאפ בלייבט בייא צום לעטצטען אייגענבליקע בייא זייגעס גיזנדוואטצע, נייין, איך ווערדע ניכט צו-

---

מערן, דיעזען ווינ זאللען דיא פיאמللער איבער מיך ניכט האבען!"

אינצווישען וואיען ר' יעקב בירשאווער זאמטס פיויא ראואלא אונד מאכטע שטערזעע אייגנעפרעטען, אים דען קראנקען מארקוס צו בעזוכען, מארקוס עזוכטע ווייגע פערוואנדטען, אם אבענדע הויר צו פערבלייבען אונד זיך מיט זייגען נעللאדענען נעסטען צו אונטערהאלטען, מארקוס אונטערהעלט זיך נון מיט זייגער שווגע „מכטע-(שווגסטער-מאכטע)" אבער דערען עלדענטסט אין קאילסבאד — אונד זא פערגינג דיא צייט בין דער אבענד הערמאניקטט — אונד אונטער דען נעللאדענען נעסטען איך הער שאנעער (מאדאלא) ערשיענען וואר.

מאן קאנן זיך דענקען, וויא אונאנגענעהם מאדאלא איבערראשט וואר. אللס ער דא ווייגען אנקעל ר' יעקב ער-קאנטנט, עס וואר איהם, אللס אב ווייגען אין לעטצטער צייט עللאשענדע האסס ווידער צור לאדערונגען פللאמטט אנ-נעפאסט וואדען ווערע. — נאך פיעللען יאהרען שאאדען אللזא אנקעל אונד נעסטט ווידער אייגאנדער נעגעגאיבער; אם שטערבע-בעטטט ווייגער מוטטער האטטט מאللע נעוואהען. אנגעל אויך נון דער אאטיליע בירשאווער אנגעשטעللט אונד דאס פייגדליכע לעבען דיעזער אאטיליע ציגגט איהם, דאס ער ניכט פלאנגט וואוידדע. ווייגע אאגטט ואה ער נעגמאللט — אונד וויא אייבערראשט — יא, וויא עגטצוקט וואר ער, אللס ער ווייגע שאנע קוייגע עיבליקטט! —

מאדאלא וואטטט ניכט, וויא עס מיט איהם וואר, ער קאנגטט זיך ווייגע נעפיהللט ניכט ערקللערן, ניכט דייטען.